

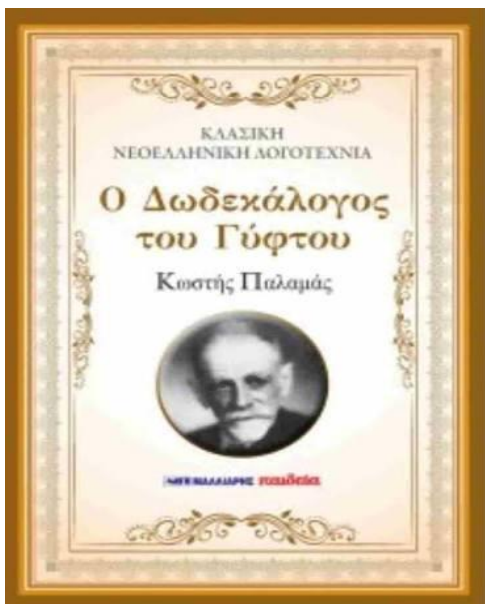

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ Κ.Κ.

(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, τ. Α', σελ. 413-415)¹

«Ο Δωδεκάλογος του γύφτου»

[Απόσπασμα από τον «Προφητικό»]

1. Εισαγωγή στο ποίημα:

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ είναι ένα συνθετικό ποίημα που δημοσιεύτηκε το 1907. Σ' αυτό ο Γύφτος παρουσιάζεται ως σύμβολο της ελεύθερης, αδούλωτης ψυχής και της δημιουργικής δράσης που δεν σταματάει πουθενά, δεν υποτάσσεται σε τίποτε, αλλά προχωρεί συνεχώς, γκρεμίζοντας τα παλιά και τα σάπια και χτίζοντας τα καινούρια και τα γερά. Ο Κ. Παλαμάς έγραψε τον «Προφητικό» δέκα χρόνια μετά την ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Ο Προφητικός είναι ο όγδοος από τους δώδεκα λόγους και ο πιο παλιός. Σ' αυτόν ο ποιητής παρουσιάζει ως προφητείες τα γεγονότα που έχουν ήδη συμβεί στην εποχή του. Το σκηνικό τοποθετείται στο Βυζάντιο (Κωνσταντινούπολη – Ιππόδρομος), λίγο πριν την Άλωση (1453 μ.Χ.). Η πολιτική ηγεσία είχε παραδοθεί στην αδιαφορία και τη διαφθορά, με αποτέλεσμα να μην πάρει είδηση την τουρκική απειλή, που ολοένα και πλησίαζε. Στο απόσπασμα του σχολικού βιβλίου ο ποιητής – προφήτης πληγωμένος από την αδιαφορία της πολιτικής ηγεσίας και των συμπολιτών του, προβλέπει αρχικά τον ξεπεσμό της χώρας του, αλλά στο τέλος εκφράζει την ελπίδα για την ανάσταση και αναγέννηση του ελληνικού έθνους. Ο πόνος του για τον ξεπεσμό και το κατάντημα που βλέπει, φτάνει ως τα όρια της απελπισίας και από κει αναδύεται ένα όραμα ελπίδας και ένα αισιόδοξο μήνυμα εθνικής αναγέννησης.

2. Βιογραφία – Εργογραφία Κωστή Παλαμά (Νέα Αθηναϊκή Σχολή):

Ο Κωστής Παλαμάς αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες πνευματικές φυσιογνωμίες της νεότερης Ελλάδας και έναν από τους μεγαλύτερους ποιητές του Ελληνισμού. Είναι ένας στοχαστής διαχρονικός και επίκαιρος. Το τεράστιο έργο του υμνεί την ιστορία, τον Ελληνισμό και τον οραματισμό της «Μεγάλης Ιδέας» για την πατρίδα, ενώ παράλληλα ασχολείται με τον άνθρωπο και τα συναισθήματά του.

Ο Κωστής Παλαμάς κατάγεται από τη μεγάλη μεσολογγίτικη γενιά των Παλαμάδων. Γεννήθηκε στην Πάτρα στις 13 Ιανουαρίου 1859. Βασικοί χρονικοί δείκτες της ζωής του ποιητή από την εγκατάστασή του στην Αθήνα το 1875 έως τον θάνατό του το 1943, είναι οι ακόλουθοι: Το 1875 ενεγράφη στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές του, επειδή πολύ νωρίς διαπίστωσε πως η ποίηση ήταν για εκείνον όχι το πάρεργο, αλλά το μόνο έργο. Το 1880 υπηρέτησε οικειοθελώς στον ελληνικό στρατό. Το 1887 νυμφεύθηκε με την συμπατριώτισσά του Μαρία Βάλβη, με την οποία απέκτησαν τρία παιδιά· τη Ναυσικά, τον Λέανδρο και τον Άλκη, ο οποίος πέθανε σε ηλικία τεσσάρων χρόνων. Από το 1897 έως το 1928 υπηρέτησε ως Γενικός Γραμματέας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1926 διορίστηκε αριστίνδην μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και το 1930 εξελέγη Πρόεδρος του Ιδρύματος. Πέθανε στις 27 Φεβρουαρίου 1943. Η κηδεία του υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες αντικατοχικές εκδηλώσεις, που στερέωσαν την πίστη του ελληνικού λαού για απελευθέρωση.

Το 1886 εξέδωσε τα *Τραγούδια της Πατρίδος μου*, την πρώτη ποιητική συλλογή του, η οποία αποτελεί σπερματική κατάθεση όλων των *τόπων* της ποίησής του. Η μεταβατική περίοδος της διαμόρφωσής του κλείνει με τον *Ύμνο της Αθηνάς* (1889) και τα *Τα Μάτια της Ψυχής μου* (1892). Οι *Ίαμβοι και Ανάπαιστοι* (1897) σηματοδοτούν την ωριμότητα του Ποιητή. Ακολουθεί ο *Τάφος* (1898), το μοιρολόι του πατέρα – ποιητή για τον πρόωρο θάνατο του Άλκη. Ο 19^{ος} αιώνας κλείνει με το πολυμερές ποίημα «Οι Χαιρετισμοί της Ηλιογέννητης», το οποίο αποτελεί, μαζί με τα «Κομμάτια από το *Τραγούδι του Ήλιου*», ύμνο στο φως, στον ζωοδότη ήλιο, στην ελληνική διαφάνεια, και διαλεκτική του φωτός με το σκότος.

Αποκορύφωμα της ποιητικής ωριμότητας του Παλαμά αποτελεί η *Ασάλευτη Ζωή* (1904), η μεστότερη, η πολυφωνικότερη και παντελώς ενορχηστρωμένη συλλογή του. Το χάσμα που άνοιξε ο σεισμός του 1897 γεφύρωσε ο Παλαμάς με τις δύο μεγάλες συνθέσεις· τον ***Δωδεκάλογο του Γύφτου*** (1907) και τη *Φλογέρα του Βασιλιά* (1910). Αυτός αναπτέρωσε τις ελπίδες του λαού. Θ' ακολουθήσουν πολλές συλλογές από το 1912-1935: *Οι Καημοί της Λιμνοθάλασσας*, τα *Σατιρικά Γυμνάσματα*, *Η Πολιτεία και η Μοναξιά*, *Οι Βωμοί*, *Τα Παράκαιρα*, *Τα Δεκατετράστιχα*, *Οι Πεντασύλλαβοι* και *Τα Παθητικά Κρυφομιλήματα*, *Οι*

Δειλοί και Σκληροί Στίχοι, Ο Κύκλος των Τετραστίχων, τα Περάσματα και Χαιρετισμοί, Οι Νύχτες του Φήμιου. Σε αυτές πρέπει να προστεθούν οι μεταθανάτιες *Βραδινή Φωτιά* και *Πρόσωπα και Μονόλογοι* και άλλα 500 και πλέον ποιήματα, τα οποία βρίσκονται τώρα καταχωρισμένα στη νέα πλήρη φιλολογική έκδοση των *Απάντων* του.

Στην Κύπρο είχε αφιερώσει το ποίημα «Κύπρος», ενώ το «Η Κύπρος πάλι» δημοσιεύτηκε στην «Εστία» των Αθηνών στις 29 Οκτωβρίου 1931, οκτώ μόλις ημέρες μετά την εξέγερση. Το χειρόγραφο σημείωμα με το ποίημα «Κύπρος» είχε δωρηθεί στη δημοτική βιβλιοθήκη Πάφου από τον Ν. Κλ. Λανίτη στον τότε δήμαρχο Πάφου, Χριστόδουλο Γαλατόπουλο. Το ποίημα «Κύπρος» περιλαμβάνεται στη συλλογή «Η πολιτεία και η μοναξιά» που εκδόθηκε το 1912, η πρώτη του όμως δημοσίευση έγινε στην «Εφημερίδα των Κυριών» τον Απρίλιο του 1901. Το εν λόγω ποίημα, γραμμένο για τους Κύπριους αθλητές που ήρθαν στην Ελλάδα για τους αγώνες του 1901 και όπου ξετυλίγεται η ιστορία της μεγαλονήσου μέσα από ένα λυρικό πανόραμα.

Πηγή: Ίδρυμα Κωστή Παλαμά,
<https://www.kostispalamas.gr/kostis-palamas/>

3. Ιστορικό πλαίσιο του ποιήματος¹:

Ο πόλεμος του 1897. Στις 27 και 28 Μαρτίου του 1897, 3000 ένοπλοι της Εθνικής Εταιρίας εισέβαλαν στη Μακεδονία σε τρία (3) σώματα· στην αρχή είχαν επιτυχία και καταδίωξαν τις ασθενείς τουρκικές φρουρές. Δύο μέρες όμως αργότερα προσβλήθηκαν από τακτικό στρατό, διασκορπίστηκαν και επέστρεψαν στο ελληνικό έδαφος. Η ενέργεια αυτή προκάλεσε την οργή των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και χαρακτηρίστηκε ως ανειλικρινής πράξη, ενώ στην Τουρκία έδωσε την αναζητούμενη αφορμή πολέμου. Η κυβέρνηση βέβαια προσπάθησε να απεκδυθεί της ευθύνης εκείνης της ενέργειας, ήταν όμως πολύ αργά. Το απόγευμα της 5^{ης}/17^{ης} Απριλίου η Πύλη ανακοίνωσε στον Έλληνα πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη ότι είχε αποφασίσει τη διακοπή των ελληνοτουρκικών σχέσεων και την έναρξη των πολεμικών επιχειρήσεων. Στις 5 Μαΐου του 1897 δόθηκε η τελευταία μεγάλη μάχη του πολέμου στο Δομοκό. Οι Έλληνες υποχώρησαν και πάλι μέσα από τα περάσματα της Όθρυος, καταδιωκόμενοι από τους Τούρκους και δίνοντας μάχες οπισθοφυλακής. Η ανακωχή υπογράφηκε έξω από τη Λαμία στις 7 Μαΐου 1897.

Ο ατυχής πόλεμος του 1897 και η προηγηθείσα **χρεοκοπία του 1893** είχαν δημιουργήσει την εποχή εκείνη ένα εξαιρετικά δυσοίωνα κλίμα για την Ελλάδα. Ο ποιητής ανήσυχος με την τροπή που είχαν πάρει τα πράγματα και βλέποντας τις συνεχείς αστοχίες στους χειρισμούς των εθνικών ζητημάτων, επιχειρεί να θυμίσει στους σύγχρονούς του πως η καταστροφή δεν αργεί να προκύψει, όταν οι άνθρωποι δεν αντιλαμβάνονται τη σοβαρότητα των καταστάσεων. Άλλωστε, δεν είχαν περάσει παρά μερικές δεκαετίες από τότε που οι Έλληνες είχαν με κόπο απελευθερώσει μέρος μόνο του σημερινού ελληνικού εδάφους κι οι Τούρκοι δεν θα δίσταζαν να εκμεταλλευτούν τη **δεινή οικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας.**

¹ Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, σελ. 142-152

Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/i-tapinotiki-itta-apo-tous-tourkous-to-1897-stin-sinechia-i-ellada-anagkastike-apo-tis-megales-dinamis-na-pari-iperogka-ke-exantlitika-dania-pou-odigisan-stin-ptochefsi/>

Πηγή: <https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/17956>

Οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να ανατρέξουν σε έγκυρες πηγές για περαιτέρω πληροφόρηση για τον ατυχή πόλεμο του 1897. Ενδεικτικά:

1. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, σελ 142-152.
2. Ιωάννης Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Θεόδωρος Νημάς, Χάρης Σχολινάκη - Χελιώτη, *Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου Κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)*, Εκδόσεις ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα 2016, σελ. 60-62.
3. Ευαγγελία Λούβη, Δημήτριος Χρ. Ξιφαράς, *Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Γ' Γυμνασίου*, Εκδόσεις ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα 2016, σελ. 61-63.

4. Ενδεικτικοί Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας:²

Δείκτες Επιτυχίας Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - <i>Εξεταστέα</i> Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- <i>Διδασκτέα</i>
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα)	1. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που προφητεύει την πτώση και τη μελλοντική αναγέννηση του έθνους. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Κωστή Παλαμά
2. Να κατανοούν τη σημασία της ποιητικής λέξης και του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	2. α. Αναγνώριση της μεταφορικής σημασίας των λέξεων, των συμβολικών εικόνων και του συγκινησιακά φορτισμένου ποιητικού λεξιλογίου που αποδίδουν την παρακμή, τη λύτρωση και την εθνική αναγέννηση. β. Εξέταση της λειτουργίας της μεταφορικής γλώσσας και των συμβόλων («Ψυχή», «Κακό», «Λυτρωμός», «φτερά») στη διαμόρφωση του νοήματος και του οράματος της αναγέννησης
3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	3. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων του ποιήματος (μεταφορές, προσωποποιήσεις, παρομοιώσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, συμβολισμοί) β. Ερμηνεία της λειτουργίας των εκφραστικών μέσων: • μεταφορές («ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα», «στου Κακού τη σκάλα», «να σου φυτρώσουν τα φτερά»): αποδίδουν παραστατικά την ηθική παρακμή, τη δοκιμασία και την πνευματική αναγέννηση του έθνους. • προσωποποιήσεις («η Φήμη το στερνό το σάλπισμά της θα σαλπίσει», «της αγάπης ο Θεός», «ο λυτρωμός να σε καλέσει»): ζωντανεύουν αφηρημένες έννοιες, ενισχύουν τον προφητικό χαρακτήρα του ποιήματος. • παρομοιώσεις («σαν το δρόμο του ήλιου», «σαν τη χλόη, σαν το πουλί, σαν τον κόρφο το γυναικείο, σαν το κύμα»): δημιουργούν ζωντανές εικόνες και

² Όπως παρατίθενται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης: <https://logom.schools.ac.cy/el/logotechnia/analytiko-programma> (Ημερ. ανάρτησης: 26 Αυγούστου 2026) και στον Προγραμματισμό/Πλαίσια Μάθησης: https://sch.cy/sm/1231/plaisio_progr_logotechnia_lyk_a_btetr_ex.pdf. Σημείωση: Περιλαμβάνονται Δείκτες Λογοτεχνικού Γραμματισμού, Δείκτες Αξιακού Περιεχομένου και Δείκτες Διά Βίου Μάθησης.

	<p>αναδεικνύουν τη δύναμη, την ελευθερία και τη φυσικότητα της αναγέννησης.</p> <ul style="list-style-type: none">• επαναλήψεις («θα 'ρθει κι η ώρα», «ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα», «τα φτερά, τα φτερά»): προσδίδουν έμφαση, ρυθμό και δραματικότητα.• αντιθέσεις (παρακμή - αναγέννηση, Κακό - λυτρωμός): αναδεικνύουν τη μετάβαση από την εθνική παρακμή στην ηθική και πνευματική αναγέννηση.• συμβολισμοί («Ψυχή»: το έθνος, «Λυτρωμός»: η σωτηρία και η αναγέννηση, «Κακό»: η ηθική και εθνική παρακμή, «φτερά»: η πνευματική και εθνική ανάταση): προσδίδουν βαθύτερο, διαχρονικό νόημα στο ποίημα, εκφράζοντας την πίστη στην πνευματική αναγέννηση του έθνους. <p>γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προφητικού τόνου, της δραματικότητας και του οράματος της εθνικής, ηθικής και πνευματικής αναγέννησης.</p>
4. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων διαμορφώνοντας την ατομική/συλλογική συνείδησή τους.	<p>4. α. Αναγνώριση του ιστορικού πλαισίου του ποιήματος (η εθνική ήττα του 1897 και η προβολή της μέσα από το βυζαντινό σκηνικό) και της σύνδεσής του με τη θεματική του αποσπάσματος</p> <p>β. Εξέταση της επίδρασης της ιστορικής κρίσης στη συλλογική συνείδηση, όπως εκφράζεται μέσα από την προφητεία της πτώσης και το όραμα της εθνικής αναγέννησης.</p>

ΕΜΦΑΣΕΙΣ

A. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ: Ποίηση ως λογοτεχνικό γένος / Μοντέρνα ποίηση / Σχέση Λογοτεχνικής Μορφής και Περιεχομένου / Εκφραστικά Μέσα (εντοπισμός και λειτουργία)

B. ΘΕΜΑΤΙΚΗ / ΑΞΙΑΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Αναγνώριση του ιστορικού πλαισίου του ποιήματος (εθνική ήττα του 1897 και προβολή της μέσα από το βυζαντινό σκηνικό) και σύνδεσή του με τη θεματική του αποσπάσματος / Εξέταση της επίδρασης της ιστορικής κρίσης στη συλλογική συνείδηση, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την ατομική/συλλογική συνείδησή / Η προφητεία της πτώσης και το όραμα της εθνικής αναγέννησης/ Επικαιροποίηση

5. Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας:

Α. Δημιουργία κλίματος δεκτικότητας/Αφόρμηση:

1. **Προβολή τίτλου.** Τίθεται ερώτημα από τον/την εκπαιδευτικό σχετικά με το πού παραπέμπει ο τίτλος/η λέξη «Δωδεκάλογος». Ακολουθώντας, οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται πως το απόσπασμα προέρχεται από την ποιητική συλλογή *Ο δωδεκάλογος του γύφτου*. Ο/Η διδάσκων/διδάσκουσα δίνει, συνοπτικά, πληροφορίες για το ποίημα, τον ποιητή και το ιστορικό πλαίσιο.
2. Ανάγνωση από τον/τη διδάσκοντα/διδάσκουσα του εισαγωγικού σημειώματος του βιβλίου (σελ. 413). **Προβολή σχετικών εικόνων** (χάρτης, φωτογραφικό υλικό της εποχής). **Ο/Η διδάσκων/διδάσκουσα ζητά από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να διασυνδέσουν το περιεχόμενο του εισαγωγικού σημειώματος με τις προβληθείσες εικόνες.**

Β. Ανάγνωση του ποιήματος από τον/την εκπαιδευτικό και πρώτα σχόλια των μαθητών/μαθητριών (σκέψεις και συναισθήματα)

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, τις/τα οποίες/α καταγράφει στον πίνακα. Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να τεκμηριώνουν τα σχόλιά τους με αναφορές σε λέξεις/στίχους του ποιήματος.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά να συσχετίσουν το ποίημα με τα πραγματικά γεγονότα της εποχής του ποιητή (βλ. ιστορικό πλαίσιο), έτσι ώστε να οδηγηθούν στο θέμα του ποιήματος: η προφητεία για την πτώση και αναγέννηση/ανάσταση του ελληνισμού (η αναφορά στο Βυζάντιο/στην Κωνσταντινούπολη είναι αλληγορική). Σύνδεση τίτλου και περιεχομένου.

Γ. Βαθύτερη επεξεργασία του περιεχομένου του ποιήματος:

Ενότητες:

- 1^η ενότητα: στ. 1-24: Η προφητεία για την πτώση της Χώρας.
- 2^η ενότητα: στ. 25-41: Η προφητεία για την αναγέννηση της Χώρας.

Φωνή που εκφράζεται στο ποίημα: Προφήτης/ποιητής. Ο ποιητής χρησιμοποιεί το **προσωπείο του Γύφτου/του προφήτη**, γιατί του παρέχει τη δυνατότητα να μιλά με άνεση για πολλά ζητήματα. Παράλληλα, με τον τρόπο αυτόν κινείται από το παρελθόν στο παρόν και στο μέλλον, έτσι καθίσταται κριτής και οδηγός. Ο Κ. Παλαμάς διαλέγει τον Γύφτο όχι γιατί θέλει να εξυψώσει αυτόν ή τη φυλή του, αλλά γιατί μοιάζει με την ψυχή του ποιητή: αδέσμευτος, ελεύθερος, ανυπότακτος, δεν έχει πατρίδα, αναζητεί πάντα κάτι, ζητά να δημιουργήσει, αποτυγχάνει, γίνεται αρνητής, μετά δημιουργός αξιών. Γκρεμίζει τα πάντα, τα σάπια και χτίζει καινούρια και γερά.

Σκηνικό: τοποθετείται στο **Βυζάντιο (Κωνσταντινούπολη)**, λίγο πριν από την Άλωση της Πόλης από τους Οθωμανούς (1453 μ.Χ.). Τα γεγονότα μετατρέπονται σε προφητείες:

- Οι Οθωμανοί είναι προ των πυλών (πλησιάζουν)
- Οι Ακρίτες προειδοποιούν για τον κίνδυνο
- Ο βασιλιάς διασκεδάζει, λαμβάνει μέρος σε αγώνες
- Όλοι μένουν αδιάφοροι (πολιτεία και κοινωνία)
- Όλοι είναι διεφθαρμένοι (πολιτεία και κοινωνία)

βλ. εισαγωγικό σημείωμα,
σελ. 413

Η πτώση είναι αναπόφευκτη.

Στάση ποιητή/προφήτη: ο ποιητής/προφήτης αγανακτεί για τον πολιτικό και ηθικό ξεπεσμό, απελπίζεται και πληγώνεται για την κατάντια της πατρίδας του, πονάει για την πατρίδα του, φτάνει στο ναδίρ της απελπισίας και προλέγει/προφητεύει τον χαμό της. Όμως, πιστεύει ότι μέσα από τη στάχτη θα αναδυθεί η ελπίδα της εθνικής αναγέννησης.

Αξιοποίηση τεχνικής: ο ποιητής, βλέποντας τα κακώς κείμενα της εποχής του, χρησιμοποιεί την **τεχνική της αναδρομικής προφητείας**, μέσα από **το προσωπείο του προφήτη**. Συγκεκριμένα, ο Κ. Παλαμάς, φορώντας το προσωπείο του προφήτη, στρέφεται στο παρελθόν (βυζαντινά χρόνια) για να αντλήσει από εκεί διδάγματα/νουθεσίες. Ταυτόχρονα, το μυαλό του είναι στραμμένο στο μέλλον και ευελπιστεί σε εθνική αναγέννηση, καθώς όσα βλέπει γύρω του τον πληγώνουν και τον απογοητεύουν (παρόν του Κ. Παλαμά: ηθική κατάπτωση, πολιτική και οικονομική παρακμή του 1893, ήττα του 1897, κοινωνική ταραχή).

Προφητεία: στο ποίημα παρουσιάζονται δύο (2) προφητείες.

1^η ενότητα: στ. 1-24: Η προφητεία για την πτώση της Χώρας.

ΣΤ.1-24	
Σε ποιον απευθύνεται η προφητεία	Στη Χώρα (Βυζαντινή Αυτοκρατορία-στα πρόθυρα της κατάρρευσης) – εσένα (στ.7). Το Βυζάντιο συμβολίζει την Ελλάδα στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα, μετά την ταπεινωτική ήττα του 1897. Ο Προφήτης προσφωνεί την παινεμένη Χώρα – προσωποποίησή της. Με τον προσδιορισμό παινεμένη ο ποιητής τονίζει τη δύναμη, τη δόξα, το μεγαλείο, την πολιτισμική ακμή και γενικά την ακτινοβολία του Βυζαντίου που έλαμψε σ' όλο τον κόσμο για πολλούς αιώνες και ξεχώρισε ανάμεσα στις ξεχωριστές λόγω της δύναμης και της δόξας της. <u>Επανάληψη λέξης:</u> παινεμένες, παινεμένη <u>Επανάληψη στίχου:</u> «θα 'ρθει κι η ώρα» (στ.2 και 6)
Η κλιμάκωση της προφητείας σε τρία στάδια: 1. η είδηση για την πτώση	Ο ποιητής προφητεύει την παρακμή της ελληνικής πολιτείας από την εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και έπειτα. Προφητεύει το γκρέμισμα και τη συντριβή της Αυτοκρατορίας.

<p style="text-align: center;">↓</p> <p>2. ο θρήνος για την πτώση</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>3. η πίκρα και η αγανάκτηση του ποιητή</p>	<p>Η χρήση του μέλλοντα δεν αφήνει καμιά αμφιβολία, είναι σίγουρος ότι αυτά θα γίνουν.</p> <p>στ.2: «θα ῥθει κι η ώρα»</p> <p>στ. 3: «θα πέσεις»</p> <p>στ 4: «στερνό σάλπισμα»</p> <p>στ.5-6: «σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση.»</p> <p>«Πάει το ψήλος σου, το χτίσμα σου συντρίμμι.»</p> <p>στ.11-14: πλήρης αφανισμός</p> <p>στ. 19-24: ατίμωση, ξεπεσμός, φθορά της άλλοτε ισχυρής χώρας, διάλυση</p> <p>Η θεά Φήμη <u>προσωποποιημένη</u> που συνόδευε τα έργα και τα κατορθώματά της και που για αιώνες διαλαλούσε το κύρος της, θα σαλπίσει για μία τελευταία φορά προς όλες τις μεριές του κόσμου, προτού σιγάσει για πάντα. Το σάλπισμά της θα μεταφέρει το μήνυμα της καταστροφής στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Σ' όλη την οικουμένη θα γίνει γνωστός ο ξεπεσμός της Πόλης. Παρόλο το «ψήλος», το μέγεθος (πολιτιστικό, ιστορικό, πολιτικό) η χώρα θα καταρρεύσει, θα χάσει το μεγαλείο της και θα καταστραφεί. Θα χαθούν οι αξίες του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού. Δηλώνεται ο ηθικός και πνευματικός ξεπεσμός.</p> <p>Το χτίσμα της Πόλης θα γίνει συντρίμμι, δηλαδή θα χάσει την εδαφική της ακεραιότητα, θα καταστραφούν όλα τα δημιουργήματά της.</p> <p>Ο ποιητής <u>παρομοιάζει</u> την ιστορική διαδρομή της πολιτείας με την πορεία του ήλιου. Όπως ο ήλιος, έτσι και η χώρα έλαμψε και φώτιζε και τις άλλες χώρες με το φως της, όμως τώρα είναι η ώρα να δύσει. Η καταστροφή της (υπονοείται εδώ η ήττα του 1897) παρομοιάζεται με τη δύση του ήλιου, μόνο που η πρώτη είναι αμετάκλητη.</p> <p>Η Χώρα θα καταστραφεί και δεν θα αφήσει τίποτα πίσω της.</p> <p>Στ.17-24: το <u>σώμα της Χώρας</u> είναι σάπιο, διεφθαρμένο και θα μείνει άταφο σαν ψοφίμι που το τρώνε τα αγρίμια (σκύλοι και ερπετά). Αυτό που θα επιζήσει είναι η ψυχή του σώματος, δηλαδή η Ψυχή του Έθνους, η οποία είναι αθάνατη και συμβολίζει την ιδέα της πατρίδας που δεν χάνεται. Μπορεί να χαθούν τα εδάφη, τα υλικά αγαθά, η δύναμη και η αίγλη του παρελθόντος, όμως δεν θα χαθούν οι αξίες που διέπουν τον ελληνισμό. Δεν θα χαθεί η ψυχή.</p> <p>Κρίμα: είναι τα πολιτικά σφάλματα των κυβερνήσεων αλλά και ο εφησυχασμός και η αδιαφορία των πολιτών.</p> <p>Αμαρτίες: ηθική διάβρωση, πολιτειακή διάλυση, άγωνα προσήλωση στο παρελθόν.</p> <p>Εποχή του Παλαμά → πολιτειακή σήψη, κακή διοίκηση, αλόγιστες σπατάλες, στείρα προγονοπληξία, αποπροσανατολιστικός μεγαλοϊδεατισμός, φθορά αξιών.</p>
--	---

Εκφραστικά μέσα	<p><u>Προσωποποίηση</u>: Χώρα παινεμένη, Φήμη, στ.17-18, στ.23</p> <p><u>Επανάληψη</u>: «παινεμένες», «παινεμένη», «θά'ρθει κι η ώρα», «σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση.»</p> <p><u>Παρομοίωση</u>: «σαν το δρόμο του ήλιου», στ.11, καθώς σβήνουνε λιβάδια»</p> <p><u>Εικόνες</u>: στ.3-4, 6, 8-9, 11-12, 15, 21-22, 23-24</p> <p><u>Μεταφορά</u>: στ.6, 11-12, 23-24</p> <p>- Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του προφητικού τόνου, της δραματικότητας και του οράματος της εθνικής, ηθικής και πνευματικής αναγέννησης.</p>
Στοιχεία που φανερώνουν τον προφητικό τόνο του αποσπάσματος	<p>(α) <u>η χρήση του «θα»</u>: = ρήματα σε χρόνο μέλλοντα που παραπέμπουν σε προφητεία για το μακρινό μέλλον,</p> <p>(β) <u>η χρήση του β' ενικού προσώπου</u>: προσδίδει στο κείμενο οραματικό χαρακτήρα,</p> <p>(γ) <u>οι επαναλήψεις φράσεων και λέξεων</u>: που δηλώνουν εμφατικά και με βεβαιότητα τη φθορά αλλά και την αναγέννηση («θα' ρθει η ώρα, σβήσεις/σβήνουνε, κλαίνε/κλαψοπούλια, ξανά, φτερά»),</p> <p>(δ) <u>η κλιμάκωση της έντασης του ρήματος σαλεύω</u>: με την παρομοίωση στους στ. 33-34, που δηλώνει απερίφραστα την αναγέννηση της χώρας μέσα από τις στάχτες της.</p> <p>(ε) <u>ο αποκαλυπτικός χαρακτήρας λόγου</u>: ο λόγος αποκαλύπτει και προβάλλει στο παρόν τις εικόνες και τα γεγονότα του μέλλοντος,</p> <p>(στ) Επίσημη και αφοριστική γλώσσα= θυμίζει προφητείες Παλαιάς Διαθήκης. Προσθέτει και αρκετά λυρικά στοιχεία, ώστε η γλώσσα να γίνει πιο ποιητική. Χρησιμοποιεί πολλά «και»= γίνεται χρήση της παρατακτικής σύνδεσης, κατά το πρότυπο της βιβλικής γραφής.</p>
Συναισθήματα του ποιητή προφήτη	Πίκρα, αγανάκτηση, θρηνητικός χαρακτήρας, θλιβερή τύχη του πανίσχυρου κράτους.

3. Ζητείται από τους/τις μαθητές/μαθήτριες να εντοπίσουν και να υπογραμμίσουν τις προφητικές εικόνες και να σχολιάσουν τον τόνο/ύφος (δηλαδή, στοιχεία που φανερώνουν τον προφητικό τόνο του ποιήματος).

2^η ενότητα: στ. 25-41: Η προφητεία για την αναγέννηση της Χώρας

Στίχοι	Στ.25-41
Η Προφητεία	<p>Όταν η ψυχή θα φτάσει στο έσχατο σημείο ξεπεσμού ο Θεός της φιλευσπλαχνίας, της αγάπης θα την λυτρώσει. («Όσο να σε λυπηθεί...κρίμα»)</p> <p>Θα έρθει μια ώρα που ο Θεός της αγάπης θα λυπηθεί τη χώρα και θα καλέσει την ψυχή της να λυτρωθεί, να αναστηθεί.</p> <p>Η πτώση, αλλά και η μετέπειτα σκληρή τιμωρία της αυτοκρατορίας, θα συνεχιστεί μέχρι να τη λυπηθεί ο Θεός της αγάπης, μέχρι να φανεί πως έχει πληρώσει αρκετά για την πληθώρα των κριμάτων της. Και τότε θα έρθει το κάλεσμα του λυτρωμού, τότε η διεφθαρμένη Ψυχή θ' ακούσει τη φωνή του σωτήρα της, και αφού απαλλαγεί από τις πρότερες αμαρτίες της, αφού εγκαταλείψει όλους αυτούς τους τρόπους που την οδήγησαν στον χαμό, θ' αρχίσει να παίρνει και πάλι ζωή. Θα αρχίσει να κινείται απαλά, όπως η χλόη υπό τη δύναμη ενός ελαφρού αέρα, όπως πετά ένα πουλί, όπως απαλά κινείται το στήθος μιας γυναίκας ή ένα κύμα.</p> <p>Κι αφού δεν θα υπάρχει πια άλλο πιο χαμηλό σημείο για να πέσει, αφού θα έχει ήδη κατρακυλήσει μέχρι το πιο βαθύ σημείο τη σκάλα του Κακού, της αμαρτίας και του ολέθρου, θα υπακούσει στο κάλεσμα του λυτρωτή της και θα αισθανθεί να φυτρώνουν ξανά τα φτερά του αλλοτινού της μεγαλείου.</p> <p>Η χαρά και η αισιοδοξία είναι διάχυτες. Ο ποιητής-προφήτης προλέγει ένα λαμπρό μέλλον ισάξιο του ένδοξου παρελθόντος.</p> <p>Με το επίρρημα «πρωτινά» συνδέει το παρόν με το παρελθόν (Βυζαντινή Εποχή).</p> <p>«Ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα!» - Λάθη που οδήγησαν την Ελλάδα στο τελευταίο σκαλοπάτι.</p>
Εκφραστικά μέσα	<p><u>Προσωποποίηση</u>: «Ψυχή», «Κακού», «Καιρός», τα πουλιά και τα δέντρα που θρηνοούν</p> <p><u>Παρομοίωση</u>: «θα σαλέψεις σαν τη χλόη, σαν το πουλί, σαν τον κόρφο το γυναικείο, σαν το κύμα»</p> <p><u>Εικόνες</u>: στ. 27-28, στ.31, στ.33-34, στ.35-38</p> <p><u>Αντίθεση</u>: βάθος ≠ ύψος</p> <p><u>Συμβολισμοί</u>: «Ψυχή»: το έθνος, «Λυτρωμός»: η σωτηρία και η αναγέννηση, «Κακό»: η ηθική και εθνική παρακμή, «φτερά»: η πνευματική και εθνική ανάταση: προσδίδουν βαθύτερο, διαχρονικό νόημα στο ποίημα, εκφράζοντας την πίστη στην πνευματική αναγέννηση του έθνους.</p> <p><u>Μεταφορές</u>: στ.36, στ.37, στ.39-41.</p>

Στοιχεία που φανερώνουν τον προφητικό τόνο του αποσπάσματος	Χρήση του «θα»: ρήματα σε χρόνο μέλλοντα που παραπέμπουν σε προφητεία για το μακρινό μέλλον: «θ' ακούσεις», «θα γδυθείς», «θα σαλέψεις», «θα αιστανθείς». Ο βασιλιάς, οι πολιτικοί, η κοινωνία, αφού συνειδητοποιήσουν το σφάλμα τους, με τη βοήθεια του Θεού – λυτρωτή θα οδηγήσουν τη Χώρα σε μια νέα αναγέννηση.
Συναισθήματα	Αισιοδοξία, ανάταση, ελπίδα, χαρά, πίστη σε μια καλύτερη Ελλάδα. Ο ποιητής εκφράζει την ελπίδα ότι το Έθνος, στηριγμένο στις αξίες του παρελθόντος (όπως για παράδειγμα την αγάπη για την πατρίδα, την αγωνιστικότητα, τη θρησκεία, την πνευματική καλλιέργεια) θα μπορέσει να αναδημιουργηθεί και να ξαναβρεί τη θέση του.

Ανάσταση του Ελληνισμού με τη μορφή κλιμάκωσης:

θα ακούσεις θα γδυθείς θα σαλέψεις θα αιστανθείς

Η σύνθεση του προφητικού τόνου μέσα από:

- το ειδικό λεξιλόγιο (το λεξιλόγιο είναι επηρεασμένο από θρησκευτικά προφητικά κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης, στοιχείο που προσδίδει δέος στο ποίημα. Ίσως ο ποιητής να χρησιμοποιεί σκόπιμα βαρυσήμαντο και ιεροπρεπές λόγο, ούτως ώστε να αφυπνίσει τη συνείδηση των συμπατριωτών του.)
- τις υποβλητικές εικόνες
- τα εκφραστικά μέσα (επαναλήψεις, προσωποποιήσεις, μεταφορές, παρομοιώσεις)
- τη χρήση του «θα»- μελλοντικός χρόνος
- την έντονη χρήση του παρατακτικού συνδέσμου «και» (το ίδιο συμβαίνει και στις Προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης)

Στόχος ποιητή:

Ο Παλαμάς κινούμενος ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν και προφητεύοντας το τι θα γίνει στο μέλλον, στέλνει στους Έλληνες ένα μήνυμα: θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται (στην οποία έχουν φτάσει), να αισθανθούν τον ηθικό και πολιτικό ξεπεσμό της χώρας και να αγωνιστούν ενωμένοι για την ανόρθωσή της, έχοντας στη φάρετρα τους τις αξίες του παρελθόντος.

4. Ενθαρρύνεται η **επικαιροποίηση** του περιεχομένου του μαθήματος· οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται (α) να σκεφτούν και να συζητήσουν παραδείγματα πολιτικής αδιαφορίας και ηθικής κατάπτωσης στη σύγχρονη ιστορική-κοινωνική πραγματικότητα, (β) να διατυπώσουν είτε προφορικά είτε γραπτά την άποψή τους σχετικά με τον ηθικό ξεπεσμό και την ηθική ανάταση.

Δ. Συνεξέταση του ποιήματος του Κ. Παλαμά «Ο δωδεκάλογος του γύφτου» με απόσπασμα από το «Προφητικόν» του Οδυσσέα Ελύτη

[Οδυσσέα Ελύτη, *Το Άξιον Εστί*, Μέρος Β΄, «Τα Πάθη»]

1. Κοινοί θεματικοί άξονες

Αρχικά, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τους **κοινούς θεματικούς άξονες** των δύο συνεξεταζόμενων ποιημάτων: **(α)** το θέμα της παρακμής και της πτώσης ως συνεπειών των λαθών/των αμαρτημάτων, των κριμάτων, των έργων και των κακών επιλογών και συμπεριφορών των ανθρώπων, **(β)** το θέμα της αναγέννησης/της αναδημιουργίας.

Κωστής Παλαμάς, «Ο δωδεκάλογος του γύφτου» [Απόσπασμα από τον «Προφητικό»]

Και θα φύγεις κι απ' το σάπιο το κορμί,
ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα,
και δε θα 'βρει το κορμί μια σπιθαμή
μες στη γη για να την κάμει μνήμη,
κι άθαφτο θα μείνει το ψοφίμι, να το φάνε τα σκυλιά και τα ερπετά,
κι ο Καιρός μέσα στους γύρους του τη μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θα βαστά.

Όσο να σε λυπηθεί
της αγάπης ο Θεός,
και να ξημερώσει μian αυγή,
και να σε καλέσει ο λυτρωμός,
ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα!
Και θ' ακούσεις τη φωνή του λυτρωτή,
θα γδυθείς της αμαρτίας το ντύμα,
και ξανά κυβερνημένη κι αλαφρή,
θα σαλέψεις σαν τη χλόη, σαν το πουλί,
σαν τον κόρφο το γυναίκειο, σαν το κύμα,
και μην έχοντας πιο κάτω άλλο σκαλί
να κατακυλήσεις πιο βαθιά
στον Κακό τη σκάλα, –
για τ' ανέβασμα ξανά που σε καλεί
θα αιστανθείς να σου φυτρώσουν, ω χαρά!
τα φτερά,
τα φτερά τα πρωτινά σου τα μεγάλα!

Οδυσσέας Ελύτης, απόσπασμα από τον «Προφητικόν» (από την ποιητική σύνθεση *Το Άξιον Εστί*)

Και των αρχαίων Κυβερνητών τα έργα πληρώνοντας η Χτίσις, θα φρίξει. Ταραχή θα πέσει στον Άδη, και το σανίδωμα θα υποχωρήσει από την πίεση τη μεγάλη του ήλιου. Αλλά πριν, ιδού, θα στενάξουν οι νέοι, και το αίμα τους αναίτια θα γεράσει. Κουρεμένοι κατάδικοι θα χτυπήσουν την караβάνα τους πάνω στα κάγκελα. Και θα αδειάσουν όλα τα εργοστάσια, και μετά πάλι με την επίταξη θα γεμίσουν, για να βγάλουνε όνειρα συντηρημένα σε κουτιά μυριάδες, και χιλιάδων λογίων εμφιαλωμένη φύση. Και θα 'ρθουνε χρόνια χλωμά και αδύναμα μέσα στη γάζα. Και θα 'χει καθένας τα λίγα γραμμάρια της ευτυχίας. Και θα 'ναι τα πράγματα μέσα του κióλας ωραία ερείπια. Τότε, μην έχοντας άλλη εξορία, πού να θρηνήσει ο Ποιητής, την υγεία της καταγιγίδας από τ' ανοιχτά στήθη του αδειάζοντας, θα γυρίσει για να σταθεί στα ωραία μέσα ερείπια. Και τον πρώτο λόγο του ο στερνός των ανθρώπων θα πει, ν' αψηλώσουν τα χόρτα, η γυναίκα στο πλάι του σαν αχτίδα του ήλιου να βγει. Και πάλι θα λατρεύει τη γυναίκα και θα την πλαγιάσει πάνου στα χόρτα καθώς που ετάχθη. Και θα λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση, και θα σπείρουνε γενεές στους αιώνες των αιώνων!

[Οδυσσέας Ελύτης, Ποίηση, Αθήνα: Ίκαρος, 2002, σ. 169]

Ερωτήσεις:

1. Να εντοπίσετε και να αναπτύξετε τις ομοιότητες της κατάστασης που περιγράφεται στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα από τον «Προφητικό» του Κωστή Παλαμά και από το «Προφητικόν» του Οδυσσέα Ελύτη, κάνοντας αναφορά σε αντίστοιχους στίχους από το κάθε ποίημα.
2. Πιστεύετε ότι τελικά ο τόνος στα πιο πάνω είναι αισιόδοξος ή απαισιόδοξος; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κάθε ποίημα.

Πηγή: https://sch.cy/mc/1068/2025_L_A001_nea_ellinika_s1_themata.pdf

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να παρουσιάσετε **τις αντιθέσεις** που υπάρχουν στο ποιητικό κείμενο και να εξηγήσετε τι σημαίνουν για την πορεία της ψυχής.
2. Να αναφέρετε **δύο (2) εκφραστικά μέσα** που υπάρχουν στο ποιητικό κείμενο και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.
3. Ο ποιητής χρησιμοποιεί **το δεύτερο πρόσωπο ενικού** («σε λυπηθεί», «σε καλέσει»). Τι αλλάζει η επιλογή αυτή στο ύφος;
4. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα συναισθήματα που κυριαρχούν στο ποίημα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους. Τι θέλει να πετύχει ο ποιητής;

5. Να παρουσιάσετε την τεχνική που χρησιμοποιεί ο ποιητής στο συγκεκριμένο ποίημα. Ποιος είναι ο στόχος του ποιητή;
6. Ποια στοιχεία συνθέτουν τον προφητικό τόνο του αποσπάσματος;
7. Να μελετήσετε το πρώτο απόσπασμα: (α) Σε ποιον απευθύνεται ο ποιητής; (β) Τι σημαίνει η φράση "παραδαρμένη από το κρίμα"; (γ) Ποιο είναι το τελικό μήνυμα;
8. Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο 8-10 στίχων ή μία παράγραφο με θέμα μίαν ψυχή που πέφτει και ανασταίνεται, χρησιμοποιώντας μία (1) παρομοίωση και μία (1) αντίθεση από το απόσπασμα.
9. Να παρουσιάσετε **δύο (2) θέσεις** που «κρύβονται» στους στίχους (π.χ. για την ιστορία, την πολιτική, τον άνθρωπο) και να τις τεκμηριώσετε με παραδείγματα από το ποίημα.
10. Είστε σκηνοθέτης! Να δώσετε οδηγίες σκηνής (φως/ήχος/κίνηση) που να ταιριάζουν με τη διάθεση του λόγου. Πώς «μεταφράζεται» το λυρικό στοιχείο σε δράση;
11. Να μεταφέρετε το απόσπασμα σε απλή πεζογραφική μορφή, χωρίς στίχο, ομοιοκαταληξία και ρυθμό. Ακολουθεί συζήτηση: τι χάθηκε στη μεταφορά από την ποιητική στην πεζή μορφή; Ποια στοιχεία του κειμένου δεν μπορούν να αποδοθούν σε πεζό; (Η ερώτηση αυτή αναδεικνύει τη σημασία του ρυθμού και της εικόνας.)
12. Να δημιουργήσετε ένα οπτικό κείμενο (σχέδιο, κολάζ ή ψηφιακή αφίσα) που αποδίδει τη μεταμόρφωση της ψυχής από το «σάπιο» στο «αλαφρό». Κάθε εικόνα πρέπει να συνοδεύεται από έναν στίχο ή μια λέξη του κειμένου που τη δικαιολογεί/υποστηρίζει.
13. Να μεταφέρετε το θέμα του ποιήματος σε σύγχρονο πλαίσιο: μία ψυχή που καταρρέει και ανακάμπτει σε ένα σύγχρονο περιβάλλον (εξάρτηση, πένθος, κρίση, μοναξιά, πολιτική αδιαφορία, ηθική παρακμή κ.ά.). Γράψετε ένα σύντομο κείμενο (έκτασης τουλάχιστον 150 λέξεων) ή ένα ημερολογιακό σημείωμα, διατηρώντας τουλάχιστον μία εικόνα και μία αντίθεση από το απόσπασμα
- 14.

Βυζαντινή εικόνα: "Εις Άδου Κάθοδος"

[Πηγή: <https://churchofcyprus.org.cy/6498>]

Αφού παρατηρήσετε την εικόνα, και έχοντας υπόψη το ποίημα, να εντοπίσετε τον στίχο/τους στίχους που κατά τη γνώμη σας, αντιστοιχεί/ούν καλύτερα στην εικόνα της Αναστάσεως.

Σημείωση: Είναι στη διακριτική ευχέρεια του/της εκπαιδευτικού να αξιοποιήσει όποιες δραστηριότητες τον/την εξυπηρετούν, λαμβάνοντας πάντα υπόψη το μαθησιακό προφίλ των μαθητών/μαθητριών. Νοείται ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν και άλλες δραστηριότητες.

Σύνταξη και επιμέλεια της Διδακτικής Πρότασης: Άντρια Κούμα – Αθανασίου
Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία: Δρ Ανδρέας Σοφόκλη, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Δρ Αντρέας Αντζουλής, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οκτώβριος 2026